

Δεθείτε περισσότερο με τα κοινά

ΠΑΝΙΚΟΣ ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ

Μόνο έτσι μπορεί να πάει μπροστά η κοινωνία

Πρόσφατα τιμήθηκε με το βραβείο "Θεοδόση Πιερίδη-Τεύκρου Ανθία" της Κ.Ε. του ΑΚΕΛ. Η προσφορά του Πανίκου Παιονίδη είναι πολύχρονη και πολυδιάστατη. Ως δημοσιογράφος, πολιτικός, πεζογράφος, δοκιμιογράφος, κριτικός, διακατεχόταν και διακατέχεται με το ανήσυχο πνεύμα του προβληματισμού και της αναζήτησης. Τελικά πού πάμε; Αυτό το χαρακτηριστικό τίτλο θα έδιδε εάν έγραφε σήμερα ένα πολιτικο-κοινωνικό χρονογράφημα. Μέσα από τη συνέντευξη που ακολουθεί μας καταθέτει τις δικές του αναμνήσεις, αλλά και σκέψεις στα όσα βίωσε στα 87 του χρόνια, αλλά και τη δική του αξιολόγηση για την πολύχρονη παρουσία του στα πολιτικά και λογοτεχνικά δρώμενα του τόπου. Αφήνει μια ουσιαστική παρακαταθήκη στους νέους πολιτικούς και δημιουργούς: Δεθείτε περισσότερο με τα κοινά!

Συνέντευξη στον

ΤΑΣΟ ΤΣΑΠΠΑΡΕΛΛΑ

Κατ' αρχήν τα συγχαρητήριά μας για την βράβευσή σας. Βέβαια στο πορτοφόλιο σας έχετε και πολλές άλλες διακρίσεις, βραβεύσεις και από Κύπρο και εξωτερικό. Τι ήταν για σας αυτή η συγκεκριμένη βράβευσή;

Μπορώ να πω ότι ήταν κάτι διαφορετικό γιατί ήταν η πρώτη μου βράβευσή, που αναφέρεται στο σύνολο του έργου μου. Και το ότι έγινε στην Κύπρο και μέσα σε ένα χώρο, ο οποίος για μένα ήταν και παραμένει πολύ αγαπητός, αυτό πρόσθεσε στη βράβευσή περισσότερο ικανοποίηση και συγκίνηση. Αισθάνθηκα πολύ ωραία, συνάντησα ανθρώπους, φίλους και συνεργάτες που είχε πάρα πολλά χρόνια να συναντηθούμε. Μα κάποιους από αυτούς είχαμε βιώσει θαυμάσιες ιστορίες και συγκινήσεις. Συγκινήθηκα όταν είδα φίλους και συντρόφους μου από την ΑΟΝ και τα πρώτα χρόνια της ΕΔΟΝ, φίλους και συντρόφους του ΑΚΕΛ και του ευρύτερου λαϊκού κινήματος.

Ξέρετε όμως ο καλλιτέχνης, ο λογοτέχνης, εκείνο που επιζητά περισσότερο είναι να γνωστοποιηθεί το έργο του, να διαβαστεί, να αναγνωριστεί και όταν συναντά τέτοιου είδους εκτιμήσεις, ανεβαίνει και το ηθικό του. Ήταν μία ειδική βράβευσή και ως τέτοια την βλέπω και σαν τέτοια την εκτιμώ πάρα πολύ.

Ξέρουμε τον Πανίκο Παιονίδη ως πεζογράφο, ως κριτικό, δοκιμιογράφο, δημοσιογράφο. Εσείς προσωπικά ποιον τομέα αγαπίσατε περισσότερο, τι σας εκφράζει περισσότερο;

Δεν μπορώ να ξεχωρίσω το ένα είδος λόγου από το άλλο είδος. Όταν ασχολήθηκα όμως με την κριτική, ένιωθα να είμαι πιο ζωντανός, συλλάμβανα το σύνολο ενός έργου και μπορούσα να βάλω κι εγώ μια πινελιά, να εκφράσω μια άποψη. Η κάθε μορφή τέχνης είναι σαν να αναφέρεται σε μια εποχή της ζωής μας. Πάντως η κριτική σκέψη με συγκινούσε σε όλα τα χρόνια, αλλά δεν μπορούσα σε όλα αυτά τα χρόνια να την εφαρμόσω.

Η δημοσιογραφία τι ρόλο έπαιξε στη ζωή σου;

Με τη δημοσιογραφία ασχολήθηκα στα πρώτα-πρώτα χρόνια και αργότερα άρχισα να ασχολούμαι με τη λογοτεχνία. Μπορώ να πω πως η δημοσιογραφία μου είχε δώσει κατά κάποιο τρόπο φτερά, γιατί με έφερε σε επαφή

με πάρα πολύ κόσμο. Ήταν το 1946 όταν άρχισα να δημοσιογραφώ στην ελληνική εφημερίδα "Το Βήμα" στο Λονδίνο. Στη συνέχεια ακολούθησε μια σημαντική περίοδος στη ζωή μου, η περίοδος του εμφυλίου πολέμου της Ελλάδας. Το φθινόπωρο του 1948 είχα καταφέρει να εξασφαλίσω μία βίζα από τη Βουλγαρία, να διασχίσω με τρένο την Ευρώπη και από την Αγγλία να βρεθώ στα βουνά της Ροδόπης, όπου πέρασα στον Δημοκρατικό Στρατό. Εκεί είχα γράψει μια σειρά από ανταποκρίσεις τις οποίες έστειλα στην εφημερίδα "Νέος Δημόκρατης". Μόλις πρόσφατα είχα ενδιαφερθεί για να δω εάν εκείνες οι ανταποκρίσεις είχαν δημοσιευθεί και πώς είχαν δημοσιευθεί. Μέσω του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών βρήκαμε τις ανταποκρίσεις μου, οι οποίες πραγματικά με είχαν εντυπωσιάσει. Ήταν κάποιες εξαιρετικές ανταποκρίσεις, που αναφέρονται σε μια περίοδο εντελώς ξεχασμένη, για τις μάχες στα βουνά της Ροδόπης, στα ελληνικο-βουλγαρικά σύνορα.

Στη συνέχεια και μετά την αποπεράτωση των σπουδών μου στη Σόφια, εργάστηκα στον ελληνικό ραδιοσταθμό της Σόφιας ως υπεύθυνος συντάκτης. Αργότερα είχα έρθει στην Κύπρο, όπου το 1959 άρχισα να εκδίδω το περιοδικό "Νέα Εποχή". Εργάστηκα για αρκετά χρόνια στη "Χαραυγή" και μέσα της δεκαετίας του 1980 είχα ασχοληθεί με την κριτική, ενώ από το 1990 με κέρδισε αποκλειστικά η λογοτεχνία, το πεζογράφημα, το δοκίμιο, το διήγημα. Το πέρασμά μου όμως από τη δημοσιογραφία, μπορώ να πω, σφράγισε καθοριστικά τη μετέπειτα πορεία μου.

Βέβαια δεν ήταν τυχαίος ούτε ο διορισμός σας στην προεδρία του ΘΟΚ...

Ναι είχα διοριστεί από τον τότε πρόεδρο Γιώργο Βασιλείου το 1988 ως πρόεδρος του ΘΟΚ. Μια σημαντική περίοδος για τον Οργανισμό. Αν και δεν ασχολήθηκα με τη θεατρική συγγραφή, πάντοτε με συνέπαιρνε το θέατρο γιατί αποτελεί μια συμπυκνωμένη μορφή λόγου, από όπου παρουσιάζονται οι εμπειρίες της ζωής. Διετέλεσα πρόεδρος του ΘΟΚ μέχρι το 1991, ήταν μια περίοδος κατά την οποία εργαστήκαμε για την ενίσχυση του κυπριακού επαγγελματικού, αλλά και ερασιτεχνικού θεάτρου. Θέσαμε φιλόδοξα προγράμματα για την αναβάθμιση του τομέα.

Ασχοληθήκατε έντονα και με την πολιτική μέσα από τις τάξεις του

αριστερού κινήματος - ΑΚΕΛ. Τι έχει να κάνει κατά την άποψή σας η πολιτική σκέψη με τη λογοτεχνική αναζήτηση;

Προσωπικά μπορώ να πω πως όταν έμπαινα δυναμικά στο χώρο της λογοτεχνίας δεν ένιωσα ότι περνούσα από ένα χώρο σε έναν άλλο. Ήταν σαν μια συνέχεια της όλης μου δραστηριότητας. Μάλλον αισθανόμουν ότι η πολιτική μου δράση με είχε βοηθήσει στη λογοτεχνική μου δημιουργία, γιατί με βοήθησε στο να αρθρώσω το λόγο, να τον διατυπώσω σωστά, να εμβαθύνω στην προσωπική μοίρα των ανθρώπων, γιατί τι είναι λογοτεχνία; Είναι εμβάθυνση μέσα στις προσωπικές ιστορίες των ανθρώπων. Ετσι δεν μπορώ να πω ότι υπάρχει διάσταση μεταξύ πολιτικού και λογοτεχνικού λόγου, υπάρχει μια εξειδίκευση στη λογοτεχνία. Σίγουρα με έχει επηρεάσει ως λογοτέχνη η πολιτική μου δράση.

Είδαμε πολλές και σημαντικές προσωπικότητες να παρελαύνουν από τους «Διαλόγους στο λυκαυγές της νέας εποχής». Από όλους αυτούς υπάρχει κάποιος ή κάποιιοι που σημάδεψαν τον Πανίκο Παιονίδη με κάτι ιδιαίτερο;

Μπορώ να πω πως και τα 17 πρόσωπα, που εμφανίζονται στους "διαλόγους" με έχουν επηρεάσει με κάποιο τρόπο. Ειδικά όμως θα ξεχώριζα την περίπτωση του Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος είναι μια πολυδιάστατη προσωπικότητα. Τον θαυμάζω τον Μίκη γιατί έχει την ικανότητα και το ταλέντο να προεκτείνει απόψεις και σχέδια στο χρόνο και να τα βλέπει να λειτουργούν κατά συγκεκριμένο τρόπο.

Ο Ιάκωβος Καμπανέλλης ήταν επίσης μια προσωπικότητα πολύ σημαντική, όπως και ο Λούι Αραγκόν. Οι συναντήσεις μαζί τους, η φιλία μας, οι κουβέντες μας με έχουν σφραγίσει, να με έχουν επηρεάσει και ως άνθρωπο και ως λογοτέχνη.

Θα ήθελες να συναντήσεις κάποιον άλλον; Και τι θα κουβέντιαζες μαζί του;

Είναι ένα πολύ λεπτό ερώτημα. Εάν θα ήθελα σήμερα να συναντήσω κάποιον, θα προτιμούσα να συναντήσω ένα από τους πολλούς φίλους μου Ρώσους λογοτέχνες. Θα ήθελα να τον ρωτήσω να μου πει τη δική του άποψη για το πώς έχει επισυμβεί όλη αυτή η φθορά στο χώρο το δικό του, για την κατάρρευση εκείνου του σοσιεταρισμού του σοσιαλισμού. Θα ήθελα επίσης να μάθω από πρώτο χέρι, τι γίνεται τώρα, όχι μόνο με τη ζωή στη

Ρωσία, αλλά με την τέχνη τι γίνεται 20 χρόνια μετά; Και αναφέρουμε σ' αυτούς που έχουν τις εμπειρίες και του παρελθόντος, αλλά και του σήμερα.

Πώς οραματίζεις την Κύπρο του μέλλοντος;

Φυσικά θα ήθελα να την δω χωρίς σύνορα. Θα ήθελα να ξεκινήσω τώρα να πάω στην Κερύνεια, να μπω στο Βαρώσι να ξαναεργαστώ στους τόπους όπου έζησα τα πρώτα παιδικά μου χρόνια. Το δυστύχημα είναι ότι όλοι αυτοί οι οραματισμοί έχουν απομακρυνθεί από την πραγματικότητα, έχουν περάσει πολλά χρόνια και έχουν φθαρεί από το χρόνο. Το όραμα υπάρχει, αλλά ποιος είναι ο τρόπος για την πραγματοποίησή του;

Το 1986 ήσουν υποψήφιος δήμαρχος Λεμεσού και έχασες για μερικούς ψήφους από τον Αντώνη Χατζηπαύλου. Πώς αξιολογείς την πορεία της Λεμεσού όλ' αυτά τα χρόνια;

Είναι ευχάριστο το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχουν εμφανιστεί άνθρωποι, όπως είναι ο Δημήτρης Κοντίδης και ο Αντρέας Χρίστου και έδωσαν μια αναζωογόνηση στη Λεμεσό. Είναι πολύ θετική η πορεία της Λεμεσού και δεν είναι τυχαίο που την ζηλεύουν όλοι σήμερα.

Τι μήνυμα θα ήθελες να περάσεις προς τους νέους δημιουργούς, λογοτέχνες, τους νέους πολιτικούς;

Εχω την αίσθηση ότι υπάρχει μια χαλαρότητα στο χώρο της επαφής των νέων με τα κοινωνικά προβλήματα. Βλέπω μια έλλειψη επαρκούς ενδιαφέροντος για επεμβάσεις μέσα στη ζωή. Βλέπω να χάνεται εκείνος ο συμπυκνωμένος χώρος του ενδιαφέροντος για τα κοινά. Η συμβουλή μου είναι «δεθείτε περισσότερο με τα κοινά». Μόνο αυτός ο τρόπος υπάρχει για να μπορέσει να πάει μπροστά μια κοινωνία.

Ως κατάληξη, εάν έγραφε σήμερα ένα χρονογράφημα για όλα όσα συμβαίνουν στην Ευρώπη, τον κόσμο ολόκληρο, τι τίτλο θα έβαζες;

Ανησυχώ πάρα πολύ για όλα όσα διαδραματίζονται σήμερα και ιδιαίτερος προβληματισμός με διακατέχει για την Ελλάδα. Τελικά πού πάμε; Αυτός ίσως να ήταν και ένας τίτλος πάνω από αυτές τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς.